

הרב חיים פרידלנדר
קונטרס וידעת כי שלום אהלך
פרק ראשון - מאמר ד

מאמר ד.

הַעֲדִיפוֹת לְשִׁבְגֵי־שָׁה הַרְגָּשִׁית

רז"ל צִינּוּ מַעֲלָה לְשִׁלְיִטַּת הַרְגָּשׁ [בְּרִכּוֹת י' ע"ב]: "הָאִשָּׁה
מְכַרֶת בְּאוֹרְחִין יוֹתֵר מִן הָאִישׁ". כְּדֵי לְקַבֵּעַ אִם כְּדַאי לְקַרֵב
אוֹרַח פְּלוֹנֵי צָרִיךְ לְהַפְרִיז מְקָרוֹב, לְאַסֹּף נְתוּנִים עָלָיו,
וּלְפִיָּהֶם לְשַׁקֵּל וּלְהַחֲלִיט. אוֹלָם הַחֲלִטַּת הָאִשָּׁה מוֹנַחִית
עַל יְדֵי הַרְגָּשׁ, וְאֵין לָהּ צָרִיךְ לְהִיּוֹת מְדַרְכֶת עַל יְדֵי שְׁקוּלֵי
הַשֶּׁקֶל. וְהִיא עֲלוּלָה לִזְמַר אַחֲרֵי הַכְּרוֹת קֶצֶרָה - כְּדַאי לְקַרֵב
אָדָם זֶה, אוֹ לְהַפְדֵּי. אִם נִשְׁאַל אוֹתָהּ: "הֲאֵם תּוֹכֵל לְנַמֵּק אֶת
הַחֲלִטָתְךָ?" הִיא תַעֲנֶה: "יֵשׁ לִי הַרְגָּשָׁה כְּזוֹ". בְּלַעַ"ז פְּרוּשׁוֹ
אֵינְטוּאִיצִיָּה. גַּם בְּעֵינֵי זֶה הָאִשָּׁה הִנֵּה עֹזֵר כְּנִגְדּוֹ - עַל יְדֵי
עֲדִיפוֹת הַרְגָּשׁ הִיא מְשַׁלֵּמָה אֶת הָאִישׁ.

מִחֲמַת הַגִּישָׁה הַרְגָּשִׁית יֵשׁ לְאִשָּׁה אַמוּנָה תְּמִימָה,
שֶׁמְשַׁרְשֶׁת בְּמַעֲמָקֵי הַרְגָּשׁ, וְאֵינָה עוֹבְרַת דֶּרֶךְ נְתוּחַ הַשֶּׁקֶל.
זֶה לְשׁוֹן סֵפֶר אֲזַנִּים לְתוֹרַה שֶׁל הַרְה"ג ר' זְלַמֵּן סוֹרוֹצְקִין
זצ"ל: "הַרְגָּשׁ שֶׁבְּלֵב וְהַבִּינָה הַתְּלוּיָה בּוֹ, וּבְדָבָר זֶה עוֹלָה
הָאִשָּׁה עַל הָאִישׁ, כִּי רַגְשׁוֹת הָאִשָּׁה מְפַתְחִים הַרְבֵּה יוֹתֵר
מִרַגְשׁוֹת הָאִישׁ... הָאִשָּׁה בְּלֵב מִבֵּין וּבְרַגְשׁ מְפַתַח מְסֻגְלֶת
יוֹתֵר מִהָאִישׁ לְהַפְרִיז אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהִיא הָעוֹלָם". עַל יְדֵי
הָאֵמוּנָה הַתְּמִימָה הַזֹּאת הִמְעַגְגֶּת בְּטַבַּע, הָאִשָּׁה מְסֻגְלֶת לְעַמֵּד
בְּזַמְנֵי לַחֲץ בְּנִסְיוֹנוֹת קָשִׁים יוֹתֵר מִהָאִישׁ, כְּפִי שֶׁאָמְרוּ
רז"ל שֶׁבְּמִצְרַיִם עוֹדְדוּ הַנָּשִׁים אֶת הָאֲנָשִׁים - "בְּזִכּוֹת נָשִׁים
צְדָקָנוֹת שֶׁבָּאוּתוֹ דוֹר נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם" [סוֹטָה י"א
ע"ב].

הרב חיים פרידלנדר
קונטרס וידעת כי שלום אהלך
פרק ראשון - מאמר ה

יש להתחשב באמונה התמימה של האשה. למשל, לא תמיד מסגלת האשה להבין שבעלה קם מאחר, ואינו הולך אל המנין הקבוע שלו, כיון שלמד עד מאחר בלילה. או אינה מבינה מצבים דומים שאולי מצדדים מכח שקול שכלי, אבל אינם מתקבלים על הלב.

— 80 —

מאמר ה.

"מכבדה יותר מגופו"

רז"ט למדו על החובה להתחשב ברגשיותה של האשה בכריתא [יבמות ס"ב סוף ע"ב]: "תנו רבנן, האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו... עליו הכתוב אומר "וידעת כי שלום אהלך". ופרש רש"י: "יותר מגופו - דזילותא דאתתא קשה מדגברא". לאמר, האשה פגיעה יותר מאשר הגבר.

אמת המדה של התנהגותנו כלפי חברנו היא כדברי הלל: "דעלך סגי לחברך לא תעבד" [שבת ל"א ע"א]. ומכלל לאו אתה שומע הן - מה שלא היה פוגע בי, אוכל להניח שגם בחברי לא יפגע. אולם כלל זה אינו תופס כלפי האשה, כיון שהיא רגישה יותר. לכן דרשו חז"ל מאתנו: "מכבדה יותר מגופו". אין לדבר עם אשתך כפי שאתה רגיל לדבר עם החברותא שלך, כגון שאתה אומר לו בריתתא דאורייתא:

הרב חיים פרידלנדר
קונטרס וידעת כי שלום אהלך
פָּרַק ראשון - מאמר ו

"אתה מדבר שטיות" או: "אל תבלבל לי את הראש עם הסברות שלך", וכדומה. אולם בדבורים עם האשה צריך להחמיר יותר מגופו.

ויש להוסיף: צריך להקפיד מראשית יסוד הבית על רמת דבור נאותה. כפי שמעמידים הדברים בראשית הדרך, כך ההמשך לכל ארך הדרך. זהו כלל גדול בבניית הבית, וכן הוא באפן הדבור, אל נכניס לבתינו "סלנג" של רחוב ודבורים זולים. וכאמור, כלפי האשה צריך ביהוד זהירות יתר. וכן בסגית אונאת דברים [בכא מציעא ג"ט ע"א] הזהירו רז"ל ביהוד על אונאת אשתו: "אמר רב, לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו (רש"י: אונאת דברים לצערה), שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרוכה".



מאמר ו.

"אין האשה מקבלת פיוס"

על צד נוסף שנובע משליטת הרגש אצל האשה, למדונו חז"ל [נדה ל"א ע"ב]: "ומפני מה האיש מקבל פיוס, ואין האשה מקבלת פיוס - זה ממקום שנברא וזו ממקום שנבראת". ופרש רש"י: "מקבל פיוס - נוח לרצות. זה ממקום שנברא - אדמה עפר תיחות נוח לבטל, אבל בשר ועצמות קשין".

הרב חיים פרידלנדר
קונטרס וידעת כי שלום אהלך
פרק ראשון - מאמר ו

קָרָה שֶׁהָיָה מִתַּח אוֹ אֶפְלוּ רִיב בֵּין בְּנֵי הַזּוּג, וְהִתְפָּשְׂרוּ וּבָאוּ לְיַדֵּי הַבְּנָה הַדְּדִית (עָלוּל לְקָרוֹת אִי הַבְּנָה שֶׁמְבִיאָה עַד כְּדֵי מִתַּח וְרִיב, אֲבָל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל מְאֻמָּץ לְהַשְׁלִים מֵהַר כְּכֹל הָאֶפְשָׁר). וְהִנֵּה כְּעֵבֶר שְׂבוּעוֹת אוֹ חֲדָשִׁים בְּהַזְדַּמְנוֹת שֶׁל מִתַּח חֲדָשׁ מַעֲלָה הָאִשָּׁה אֶת עֲנִיָּן הָרִיב, שֶׁכָּבֵר מִזְמַן הַשְּׁלִימוֹ עָלָיו. לְמַדּוּנוֹ רַז"ל שָׂאֵל יִתְרָגֵז הָאִישׁ עַל זֶה וְיִטְעַן כָּל־פִּי אִשְׁתּוֹ - הֲרִי כְּבֹר מִזְמַן הַשְּׁלִמְנוּ, וְלָמָּה אֶת מַעֲלָה אֶת הָרִיב מִחֲדָשׁ. אֲלֵא יִדַּע נָא כִּי זֶה טֹבֵעַ הָאִשָּׁה. אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת מִתּוֹךְ שְׁלִיטַת הָרָגֶשׁ אֲצֵלָהּ. הַשֶּׁכֶּל מוֹכֵן לְהִתְפָּשֵׁר וּלְקַבֵּל הַסְּבָרִים, וְגַם לְהִבִּין שֶׁלֹּא כֹּדָאִי לְשֹׁמֵר טִיבָה בְּלֵב, וְהוּא יוֹדֵעַ לְוִתֵּר. אוּלָּם הָרָגֶשׁ אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס מֵהַר, וְגַם הַפִּיּוֹס אֵינוֹ סוֹפִי, כִּי סוֹף סוֹף נִשְׁאָר מִשְׁקַע כָּל שֶׁהוּא בְּרָגֶשׁ שֶׁעָלוּל לְהִתְעוֹרֵר שׁוֹב כְּעֵבֶר זְמַן. אִם הַבְּעַל יוֹדֵעַ זֹאת - הוּא מוֹכֵן לָזֶה מֵרֵאשִׁי וְאֵינָנוּ מִפְתָּע, וְגַם אֵינוֹ מִתְרָגֵז עַל זֶה, אֲלֵא מוֹסִיף פִּיּוֹס עַל פִּיּוֹס בְּסִבְלָנוֹת, עַד שֶׁרָגֶשׁ אִשְׁתּוֹ בָּא לְיַדֵּי סְפוּקוֹ.

— 80 —

הרב חיים פרידלנדר
קונטרס וידעת כי שלום אהלך
פֶּרֶק ראשון - מאמר ז

מאמר ז.

"נָתַן בָּהּ בִּינָה יוֹתֵר מִן הָאִישׁ"

התורה מגלה לנו צד נוסף באפיה המיוחד של האשה. "ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה" [בראשית ב', כ"ב] ודרשו רז"ל: "נתן בה בינה יותר מן האיש" [בראשית רבה י"ח, א.]. בחכמה: מה שאדם שומע דברים מאחרים למד. ובתבונה: מבין דבר מלבד מתוך דברים שלמד" [רש"י שמות ל"א, ג.]. בחינת חכמה היא - כאשר אדם תופס ומקיף את מה ששמע מרבו, וקלט את הדברים, עד כדי שיוכל למסור אותם כהיותם. בחינת בינה היא - כאשר מפרק לחלקיהם את הדברים ששמע, והוא יכול לבנות מן החלקים האלה בנינים חדשים שלא שמע מרבו (בינה מלשון אבן - בנין) אבל נובעים הם מתורת רבו.

הי' יתברך נתן לאשה תכונה לראות את הפרטים מתוך הבנין, ולא רק לראות את כלל הבנין, והיא יכולה לעסק בפרטים אלה ולמצא בהם ענין, ולבנות מהן תרכובות שונות. תכונה זו נחוצה לה למלוי תפקידה. חובות הבית המטלות על האשה הן עסוק בפרטים, ולפעמים בפרטים קטנים ופעוטים, שאין לגבר ארץ רוח בשבילם (לכן מקצוע המזכירות הוא עסוק נשי, כי דורש טפול בפרטים קטנים וחד-גוניים).

הרב חיים פרידלנדר
קונטרס וידעת כי שלום אהלך
פרק ראשון - מאמר ז

גם בתכונה זו היא עזר כנגדו ומשלימה את תכונות הבעל. יש
שהבעל מתכנן תכנית גדולה, שנראית בכללותה כמצלחת,
אולם האשה חודרת במבטה אל הפרטים הקטנים המעשיים,
ועל ידי זה מגלה את הצדדים החלשים של התכנית. על
כגון זה אמרו רז"ל [יבמות ס"ב ע"ב]: "כל אדם שאין לו אשה
שרוי... בלא חומה, דכתוב 'נקבה תסובב גבר'".⁴ דומה
אולי שהאשה לפעמים קטנונית מדי, אולם דוקא בזה היא
שומרת על בעלה, כי אינה מדלגת על הפרטים הקטנים.
אמרו רז"ל [בבא מציעא נ"ט ע"א]: "אתתך גוצה גחין ולחיש
לה"⁵ - גם כשנראית לה קטנונית - תתייעץ אתה.

לסכום: כדי להתנהג ולהתייחס בכל המצבים והנסבות כלפי
האשה באופן נכון, צריך ללמד את פרשת "עזר כנגדו" -
במה היא שונה, ולדעת שעל ידי השני היא לנו לעזר. אל
ננסה לשנות את אפיה השונה, אלא להפך - נתחשב בו,
ונראה בו את ברכת העזר.

4. מכאן נובע המנהג שהפלה מסובכת את החתן.
5. רש"י: "אשתך קטנה, כפף עצמה ושמע דבריה".